

پتانسیل های بوم گردی و گردشگری گیاهی در استان مرکزی

فائزه السادات ابطیحی^{۱*}

۱- استادیار، گروه گیاهان دارویی و معطر، دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه اراک، اراک، ایران، کدپستی: ۸۳۲۴۹-۸-۳۸۱۵۶.
پست الکترونیکی: f-abtahi@araku.ac.ir

اکونورسیم با محوریت گیاهان دارویی و معطر

گیاهان دارویی علاوه بر نقشی که در بهبود سلامت و کیفیت زندگی انسان‌ها دارند می‌توانند تاثیر بسزایی در ایجاد ظرفیت‌های گردشگری و جذب توریست نیز داشته باشند (مظفریان، ۱۳۹۳). با توجه به اهمیت و نقش گیاهان دارویی در درمان بیماری‌ها و اثرگذاری آن‌ها، سازمان بهداشت جهانی به طور مکرر بر رویکرد جامع به طب سنتی و گیاهان دارویی و نیز کاربرد علمی و اقتصادی آن تاکید دارد. گیاهان دارویی به طور بالقوه می‌توانند سبب جذب توریست‌ها شده و در توسعه گردشگری سهمیم باشند. گیاهان دارویی منابع طبیعی کشور شناخته می‌شوند، که با تامین سلامتی و بهبود فاکتورهای زندگی، تاثیر قابل توجهی در فرهنگ جوامع مختلف داشته‌اند. گردشگری سلامت و فناوری گیاهان دارویی اگر به صورت برنامه ریزی شده باشد سبب جذب گردشگران و همچنین ارتقاء سطح دانش و آگاهی مردم، سلامتی جامعه، رونق بازار گیاهان دارویی و طب سنتی و همچنین در رشد اقتصادی و صادرات آن به داخل و خارج از کشور نیز تاثیر مستقیم خواهد داشت (پوریان، ۱۳۹۲).

شناسایی گیاهان دارویی استان مرکزی

میردادودی و باباخانلو (۱۳۸۶) گزارش کردند بیش از ۱۳۵۰ گونه گیاهی از سطح استان جمع آوری شده است که در این میان بیش از ۲۲۷ گونه گیاه دارویی شناسایی شده است. از این تعداد، ۱۴۴ گونه از سطح مراتع استان جمع‌آوری شده که متعلق به ۱۲۷ جنس و ۴۸ تیره هستند. تیره‌های گیاهی Compositae با ۱۷ گونه، Leguminosae با ۷ گونه، Rosaceae با ۱۰ گونه و تیره چتریان (Umbeliferae) با ۷ گونه بیشترین گونه‌های گیاهان دارویی را در استان به خود اختصاص می‌دهند. در پژوهشی در شهرستان شازند در استان مرکزی، ۵۶ گونه گیاهی متعلق به ۲۳ تیره شناسایی شد، که از آن‌ها در درمان بیماری‌های گوارشی، آرام‌بخش، التیام‌دهنده زخم، مقوی معده، مسکن انواع دردها و التهاب‌ها و موارد دیگر در طب سنتی استفاده می‌شود که با مدیریت و برنامه‌ریزی دقیق، می‌توان آنها را مورد بهره‌برداری قرار داد (ابطیحی، ۱۳۹۸).

نتیجه گیری

به طور کلی می‌توان به این نکته اشاره کرد که به رغم تنش‌های محیطی در گذشته و بهره برداری بی رویه و غلط بشر به ویژه در دو دهه اخیر هنوز هم توده‌های گیاهی دارویی در مناطق مختلف استان یافت می‌شود از این مجموعه ۱۴۴ گونه گیاه دارویی را تا کنون محققین شناسایی و معرفی نمایند که این تعداد متعلق به ۱۲۷ جنس و ۴۸ تیره گیاهی هستند که در بین آنها تیره‌های Compositae و Labiatae بیشترین تعداد گونه‌های گیاهان دارویی در استان را به خود اختصاص داده‌اند (میردادودی و باباخانلو، ۱۳۸۶).

گزیده منابع

- ابطیحی، ا. (۱۳۹۸). مطالعه اتنوبوتانی برخی گیاهان دارویی شهرستان شازند، استان مرکزی. فصلنامه گیاهان دارویی، ۱۸ (۲): ۲۱۱-۱۹۷.
- پوریان، ا. (۱۳۹۲). جایگاه گیاهان دارویی و طب سنتی در توسعه گردشگری سلامت. اولین همایش ملی گیاهان دارویی و کشاورزی پایدار. همدان.
- میردادودی، ح. ر. و باباخانلو، پ. (۱۳۸۶). شناسایی گیاهان دارویی استان مرکزی. مجله تحقیقات گیاهان دارویی و معطر، ۲۳ (۴): ۵۵۹-۵۴۴.

Annie Abraham, S. (2012). Herbal tourism-a swot analysis. Scholarly Research Journal for Interdisciplinary Studies, 2(2): 226-239.

چکیده

بوم گردی که نوعی گردشگری در طبیعت است که تاثیر اندکی بر محیط زیست و منابع طبیعی وارد نموده و در حفظ بقای گونه‌ها و زیستگاه‌های طبیعی سهمیم می‌باشد. ایران رتبه پنجم جهان از نظر تنوع زیستی و اقلیمی را دارد و با داشتن ویژگی‌های منحصر به فرد طبیعی قابلیت فراوانی در زمینه اکونورسیم و جذب گردشگر دارد. یکی از مهم‌ترین عوامل در جذب گردشگران اکونورسیم‌های طبیعی، حضور گیاهان دارویی است. گیاهان دارویی علاوه بر نقشی که در بهبود سلامت و کیفیت زندگی انسان‌ها دارند می‌توانند تاثیر بسزایی در ایجاد ظرفیت‌های گردشگری و جذب توریست نیز داشته باشند. پیوند گیاهان دارویی به بوم‌گردی گیاهی سبب تولید اشتغال و حفاظت از تنوع زیستی است. استان مرکزی با موقعیت خاص جغرافیایی و اقلیمی خود دارای تنوع گونه ای نسبتاً خوبی است. تاکنون بیش از ۲۰۰ گونه گیاه دارویی در این استان شناسایی شده است. بیشتر گونه‌های خوراکی بعنوان سبزی مورد استفاده قرار می‌گیرند و همچنین مردم محلی از سایر گیاهان دارویی در درمان بیماری‌های گوارشی، آرام‌بخش، التیام‌دهنده زخم، مقوی معده، مسکن انواع دردها و التهاب‌ها و موارد دیگر در طب سنتی استفاده می‌کنند.

مقدمه

صنعت گردشگری به دلیل کسب درآمد ارزی، ایجاد اشتغال مستقیم و غیر مستقیم و ایجاد ارزش افزوده، از اهمیت بسزایی در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه برخوردار است. طبیعت گردی یا اکونورسیم به عنوان یکی از ارکان مهم صنعت توریسم و جهانگردی جهانی است که توجه گردشگران و جهانگردان بسیاری را به خود جلب کرده است. اکونورسیم یا بوم گردی یک سفر و بازدید زیست محیطی مسؤولانه از مناطق طبیعی بکر است که به منظور لذت بردن از طبیعت و درک مواهب آن و ویژگی‌های فرهنگی مرتبط با آن انجام می‌شود، به طوری که باعث ترویج حفاظت شود و اثرات منفی بسیار کمی از جانب بازدیدکنندگان بر محیط به جای گذارد و شرایطی را برای اشتغال و بهره‌مندی اقتصادی و اجتماعی مردم محلی (بومی) فراهم کند.

اهمیت اکونورسیم

در تعریف توسعه پایدار، گردشگری یکی از مهمترین بخش‌هایی است که به توسعه اقتصادی و پس از آن توسعه کلی از لحاظ اجتماعی و فرهنگی کمک می‌کند (شیخی و همکاران، ۱۳۹۵) پایدار بودن در مفهوم اکونورسیم به این معناست که این فعالیت گردشگری بایستی کم‌ترین میزان تخریب و اختلال را برای محیط طبیعی و فرهنگی خود به دنبال داشته باشد. بوم گردی بر پایه مشارکت، مالکیت و ایجاد فرصت اقتصادی برای مردمی که درون و یا پیرامون مقصد گردشگری زندگی می‌کنند، استوار است و در واقع باید ابزاری برای حفاظت و بالا بردن سطح کیفی جامعه محلی باشد.